

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 หลักการและแนวคิด	1
ส่วนที่ 2 สถานักเรียน	5
● สถานักเรียนคืออะไร	6
● ทำไมต้องมีสถานักเรียน	7
● ที่มาของสถานักเรียน	7
● โครงสร้างและองค์ประกอบของสถานักเรียน	8
● บทบาทของสถานักเรียน	10
● หน้าที่ของสถานักเรียน	11
● คุณค่าและความสำคัญของสถานักเรียน	12
ส่วนที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานักเรียน	13
● หลักธรรมาภิบาล	15
● หลักการสำคัญของธรรมาภิบาล	15
● การพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ	16
● การสร้างและพัฒนาเครือข่าย	17
● หลักการในการทำงานของเครือข่าย	18
● ลักษณะของเครือข่ายที่ดี	19
● การสร้างจิตอาสา/สำนึกสาธารณะ	19
● การสร้างความเข้มแข็งของกลไกหลักทางสังคม	21
● แผนภูมิเครือข่ายการสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่สถานักเรียน	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 4 แนวทางการจัดกิจกรรม	29
● กิจกรรมพัฒนาทักษะผู้นำ	30
● กิจกรรมการสร้างเครือข่าย	31
● กิจกรรมพัฒนาทักษะการประชุม	32
● กิจกรรมการสร้างจิตอาสา/สำนึกสาธารณะ	35
● กิจกรรมเสนอแนะ	35
ส่วนที่ 5 การนำสถานักเรียนสู่การพัฒนาชีวิต และสังคม	37
● ด้านการพัฒนาผู้เรียน	39
● ด้านการพัฒนาโรงเรียน	40
● ด้านการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ	42
ส่วนที่ 6 การขับเคลื่อนและเงื่อนไขความสำเร็จ	43
● ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	44
● ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	45
● ระดับโรงเรียน	46
● หลักการนำประชาธิปไตยสู่การปฏิบัติ	47

หลักการและแนวคิด

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่ายิ่ง หากได้รับการพัฒนาและได้รับโอกาสให้ใช้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ ย่อมเป็นกำลังสำคัญในการสืบทอดความเป็นชาติสามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า เทียบเท่านานาชาติอารยประเทศ เด็กและเยาวชนจึงเป็นความหวังในการจรรโลงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่คู่สังคมไทย

องค์การสหประชาชาติ ได้มีการลงนามในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ปีพุทธศักราช 2533 เพื่อให้การรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยให้คำมั่นว่าจะให้การปกป้องคุ้มครองเด็กทุกคนให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ภายใต้การดูแลเลี้ยงดูจากครอบครัวด้วยความรัก ความอบอุ่น ให้มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยได้ให้การรับรองสิทธิพื้นฐานของเด็ก 4 ประการ คือ

สิทธิที่จะมีชีวิต (Right to life)

สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง (Right to be protected)

สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (Right to be developed)

สิทธิที่จะมีส่วนร่วม (Right to participate)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติรับรองศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เพื่อให้ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรม มีสิทธิ มีช่องทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมการพัฒนาสังคมทุกระดับ ตั้งแต่การร่วมรับรู้ข้อมูล การร่วมแสดงความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจ การร่วมตรวจสอบ โดยผ่านกระบวนการต่างๆ ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

รัฐบาลมีความตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างเสริมความเป็นประชาธิปไตย การใช้ธรรมาภิบาล ความสมานฉันท์ และความพอเพียง ให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนในสังคมไทย โดยการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณธรรมนำความรู้ โดยการสร้างความตระหนักและความสำนึกในคุณค่าตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างความสมานฉันท์ การใช้สันติวิธีและวิถีประชาธิปไตย ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชน ท้องถิ่น ในการจัดการศึกษา และสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่องค์กรนักเรียน

ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดแนวทางในการพัฒนากิจกรรม “**สถานักเรียน**” ให้โรงเรียนได้นำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองและวิถีประชาธิปไตย อันได้แก่ คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม รวมทั้งหลักธรรมาภิบาล การมีจิตอาสาและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ อันจะส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์บนพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมก้าวสู่ความเป็นสากลและเตรียมคนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยความร่วมมือของทุกภาคีเครือข่าย

การดำเนินงานสถานักเรียนเปรียบเสมือนเวทีสำหรับฝึกให้นักเรียนเป็นนักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง คือ รู้จักการเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบในหน้าที่และเป็นประโยชน์ในการปกครองโดยช่วยแบ่งเบาภาระของครูได้เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มุ่งเน้นให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ อีกทั้งส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรปัจจุบันที่มุ่งเน้นความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา จะต้องขับเคลื่อนกิจกรรมสถานักเรียนสู่สถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

สภานักเรียน

สภานักเรียนคืออะไร

สภานักเรียนเป็นกิจกรรมหนึ่งของนักเรียน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยพัฒนาโรงเรียนตามกระบวนการ นิติธรรม และเป็นกิจกรรมที่จะปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ความเป็นประชาธิปไตย มีจิตวิญญาณในการใช้ธรรมาภิบาล เพื่อให้นักเรียนเติบโตเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ เป็นต้นกล้าประชาธิปไตยที่มั่นคง เข้มแข็งของสังคมไทย

ทำไมต้องมีสถานักเรียน

การพัฒนาให้นักเรียนให้สามารถนำหลักธรรมาภิบาลไปพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การมีวินัย เคารพกติกา มีจิตอาสา เพื่อสังคม รู้จักใช้กระบวนการประชาธิปไตยและแนวทางสันติวิธี ซึ่งกิจกรรมที่สามารถทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะดังกล่าวได้ คือ กิจกรรมสถานักเรียน

ที่มาของสถานักเรียน

โรงเรียนมีภารกิจในการปลูกฝังวิถีประชาธิปไตยให้กับนักเรียน โดยการสนับสนุนให้นักเรียนได้มีกิจกรรมการเรียนรู้กระบวนการประชาธิปไตยที่ได้ปฏิบัติจริงในรูปแบบการเลือกตั้งผู้แทนนักเรียน เริ่มจากการเลือกหัวหน้าห้อง หัวหน้าระดับชั้น ประธานชุมนุม ประธานชมรม คณะกรรมการนักเรียน และสถานักเรียน

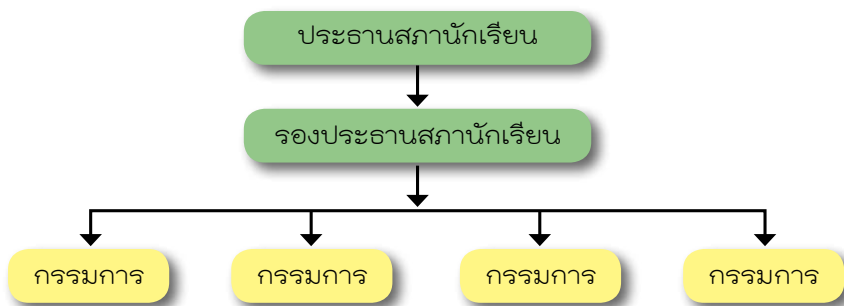
โครงสร้างและองค์ประกอบของสถานักเรียน

โครงสร้างการจัดองค์การบริหารงานสถานักเรียนปรากฏ
ดังแสดงในแผนภูมิ

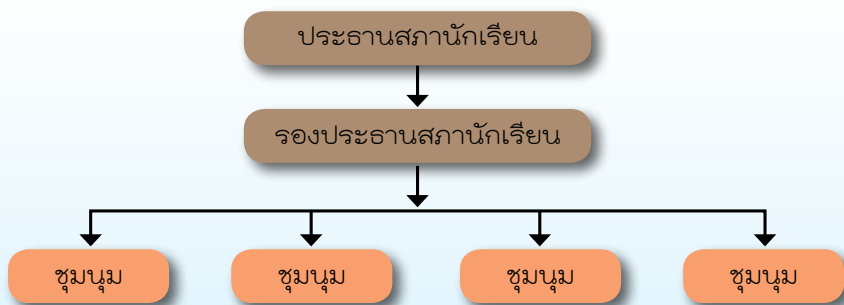
รูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 2

รูปแบบที่ 3

บทบาทของสภานักเรียน

1. เป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่วนรวมตามหลักจรรยาภิบาล
2. ปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของตนเองและเพื่อนนักเรียน โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยและแนวทางสันติวิธี
3. ส่งเสริม สนับสนุนและมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและส่วนรวม
4. สืบสานความรู้ ภูมิปัญญา อนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ
5. เป็นผู้นำเพื่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและสังคม
6. ประสานและปฏิบัติงานร่วมกับทุกหน่วยงาน องค์กร ชุมชนต่างๆ
7. รณรงค์ให้นักเรียนทำความดีเพื่อเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน

หน้าที่ของสถานักเรียน

1. ดูแลทุกข์ สุข ของนักเรียน และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
ในโรงเรียน
2. ประสานงานกับบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ในด้านต่างๆ เพื่อประโยชน์และความก้าวหน้าที่นักเรียน
ควรได้รับ
3. รับผิดชอบงานและกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
จากโรงเรียน
4. คิดริเริ่มโครงการที่เป็นประโยชน์ สามารถปฏิบัติได้จริง
และส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน
5. ดูแลสอดส่อง และบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่
ในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า
6. ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ทันต่อ
เหตุการณ์ และตรงไปตรงมา
7. เสนอความคิดเห็นต่อโรงเรียน ในการพัฒนาคุณภาพ
การเรียนการสอนและเพื่อพัฒนาโรงเรียนในด้านต่างๆ
8. วางแผนดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับครูที่ปรึกษา
9. ปฏิบัติงานโดยไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบ หรือข้อบังคับ
อื่นใดของทางราชการ พร้อมทั้งต้องรักษาไว้ซึ่งศีลธรรม
วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

คุณค่าและความสำคัญของสถานักเรียน

1. เป็นกลไกสำคัญให้นักเรียนเห็นคุณค่าของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และเพื่อการพัฒนาสังคมในโรงเรียนให้เป็นสังคมประชาธิปไตย
2. เป็นกระบวนการในการพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี
3. เป็นเวทีให้นักเรียนได้ฝึกทักษะและประสบการณ์ตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยและการใช้หลักธรรมาภิบาล
4. สร้างโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยอย่างสงบสุข
5. เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการปลูกฝังจิตวิญญาณประชาธิปไตยและการใช้หลักธรรมาภิบาลให้แก่นักเรียน
6. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
7. ส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และรู้จักเคารพสิทธิ และความคิดเห็นของผู้อื่น
8. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ
9. ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ต่อตนเอง และสังคม
10. ส่งเสริมความสามัคคีและให้เกิดความมีน้ำใจต่อหมู่คณะ
11. ส่งเสริมนักเรียนให้เป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

การสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่สถาบันนักเรียน

การสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่สถานักเรียน

การดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดจำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานักเรียนด้วยการนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติ การใช้หลักความสมานฉันท์ การใช้แนวทางสันติวิธีในการดำเนินงาน อีกทั้งยังต้องมีการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ การสร้างและพัฒนาเครือข่าย การสร้างลักษณะนิสัยให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตอาสาและมีจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งองค์ความรู้แต่ละเรื่องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

หลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล หมายถึง การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคม อันได้แก่ ภาครัฐ เอกชน ภาคประชาชนที่จะช่วยให้ความถูกต้อง ความชอบธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และมีความเห็นร่วมกันในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

หลักการสำคัญของธรรมาภิบาล

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ได้ระบุหลักการสำคัญของธรรมาภิบาลไว้ 6 หลักการ คือ

1. หลักนิติธรรม คือการปกครองภายใต้ขอบเขตของระเบียบ แบบแผน โดยใช้กฎหมายเป็นหลักในการดำเนินงาน
2. หลักคุณธรรม หมายถึงการยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นสำคัญ
3. หลักความโปร่งใส คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก สามารถตรวจสอบได้
4. หลักการมีส่วนร่วม คือการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจในการดำเนินงาน
5. หลักความรับผิดชอบต่อความตระหนักในสิทธิหน้าที่ มีสำนึกในความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่

6. หลักความคุ้มค่า คือการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

การนำหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลักการดังกล่าวไปสู่การปฏิบัตินั้น ต้องมีลักษณะและเงื่อนไข คือ มีความชอบธรรม มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชน

การพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการวางแผน การจัดองค์กร การสื่อสาร การแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร คุณลักษณะของผู้นำที่ดี ประกอบด้วย

1. ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน (คนเก่ง)
 - 1.1 มีความรู้ความเข้าใจงานในหน้าที่รับผิดชอบ
 - 1.2 มีความสามารถในการทำงานในหน้าที่รับผิดชอบ
 - 1.3 มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน
 - 1.4 มีความสามารถในการคิดริเริ่มหรือการพัฒนางาน
 - 1.5 มีความมั่นคงทางอารมณ์
2. ความรับผิดชอบในการทำงาน (คนดี)
 - 2.1 มีความขยันในการทำงาน
 - 2.2 มีความเพียรพยายามและทุ่มเทให้กับการทำงาน
 - 2.3 มีความประหยัดในการใช้ทรัพยากรประกอบการทำงาน

- 2.4 มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน
- 2.5 มีระเบียบวินัยในการทำงาน
- 3. ความมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน (มีน้ำใจ)
 - 3.1 ให้ความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
 - 3.2 ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน
 - 3.3 ยิ้มแย้มแจ่มใสมีมิตรไมตรีต่อเพื่อนร่วมงาน
 - 3.4 วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย น่าเลื่อมใส ศรัทธา
 - 3.5 ให้เกียรติและให้โอกาสเพื่อนร่วมงานหรือเป็น
นักประชาธิปไตย

การสร้างและพัฒนาเครือข่าย

การสร้างเครือข่าย หมายถึง การขยายตัวขององค์กร
ในการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ และเป็นการช่วยเหลือกัน
ในการแก้ปัญหาและพัฒนาอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง
และยั่งยืน เพื่อให้องค์กรได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยทั่วไป
เครือข่ายการดำเนินงานมีหลายระดับตั้งแต่ ระดับประเทศ
ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น และระดับองค์กร

องค์ประกอบของเครือข่าย

1. ต้องมีสมาชิกองค์กรต่างๆ มารวมกัน
2. ต้องมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน
3. ต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกทั้งภายในและ
ภายนอกเครือข่าย
4. ต้องมีกิจกรรมร่วมกัน

5. ต้องมีการระดมทรัพยากรร่วมกัน
6. ต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น
7. ต้องมีแกนหลักในการประสานงาน

หลักการในการทำงานของเครือข่าย

1. คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดขององค์กรเป็นหลัก
2. ลดทอนการยึดอัตราและผลประโยชน์ของตัวเอง
3. มีความเข้าใจในข้อจำกัดของแต่ละฝ่าย
4. มีความไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน
5. ยึดหลักความเสมอภาคในการทำงาน
6. มีทัศนคติที่ว่าผู้ประสานงานคือผู้ให้บริการ และให้การสนับสนุน ไม่ใช่ผู้นำหรือ สั่งการแต่เป็นผู้คิดริเริ่ม
7. ต้องเป็นการทำงานแบบกระจายอำนาจ ไม่ใช่รวมศูนย์ ศูนย์กลางคือการประสานงาน
8. องค์กรสมาชิกมีความเท่าเทียมกัน
9. มีการสื่อสารกันหลายทาง
10. มีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และเป็นประโยชน์ โดยเกิดจากความร่วมมือของสมาชิก
11. มีการประสานงานทั้งแนวตั้งและแนวนอน
12. มีแกนกลางที่มีประสิทธิภาพ

ลักษณะของเครือข่ายที่ดี

1. ต้องเกิดขึ้นตามธรรมชาติและเป็นไปตามความสมัครใจของทุกคน
2. ต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
3. ต้องร่วมมือกันเป็นทีมในการทำกิจกรรม
4. ต้องมีใจเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย
5. ต้องมีการบริหารและการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ
6. ต้องมีทรัพยากรสนับสนุน
7. ต้องมีเครื่องมือและกลไกในการทำงาน

การสร้างจิตอาสา/สำนึกสาธารณะ

จิตอาสา หมายถึง การมีจิตที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น นึกถึงส่วนรวมอยู่เสมอ แสดงออกด้วยการกระทำโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน อยากเห็น ความสุข ความสำเร็จของผู้อื่น และปรารถนาจะเห็นส่วนรวมมีความสุขกับการได้ทำสิ่งที่ดี มีจิตใจที่แน่วแน่มั่นคง คำนึงว่ากิจกรรมส่วนที่ตนทำจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น

ความเป็นผู้มีจิตอาสา/สำนึกสาธารณะ เกิดจากการซึมซับบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถาบันต่างๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันสังคม การเรียนรู้จากการได้รับโอกาสที่ได้คิด ได้สร้างสรรค์ ได้ทดลองซึ่งสถาบันต่างๆ มอบโอกาสให้ การมีส่วนร่วมของนักเรียน ในกิจกรรมต่างๆ อย่างทั่วถึง รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุน และการกระตุ้น จากสถาบันการเมือง การปกครอง และสื่อมวลชน

แนวทางในการพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตอาสา/สำนึก
สาธารณะของสถาบันการศึกษา คือ สถานศึกษาควรส่งเสริม
สนับสนุนให้นักเรียนสร้างปัญญาและพิจารณาจากการกระทำ
สู่การเรียนรู้ การสร้างความคิด จิตสำนึกให้ยึดมั่นในสถาบัน
หลักของชาติ คือ สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันศาสนา
สถาบันครอบครัว การสร้างเมตตาธรรมให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน
การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม
การสร้างกิจกรรมพัฒนา ช้าๆ บ่อยๆ และต่อเนื่อง การได้
รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย การสร้างความคิดเห็นที่ถูกต้อง
การสร้างความอดทน อดกลั้น ความรับผิดชอบ การสร้างวินัย
ในตนเอง และการมีเมตตาธรรม

ปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างผู้เรียนให้มีจิตอาสา/สำนึกสาธารณะ

1. การมีความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่นักเรียน
2. การสร้างความร่วมมือและความใส่ใจของครู
3. การสร้างความสนใจในกิจกรรมนักเรียน
4. การสร้างโอกาสให้แก่นักเรียน
5. การส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนได้ใช้โอกาสทำงาน
เพื่อส่วนรวมและสังคม
6. การแสวงหาโอกาสจากแหล่งเรียนรู้ ภายนอกสถาบัน

คุณค่าและความสำคัญของการมีจิตอาสา/สำนึกสาธารณะ

1. มีผลต่อความมั่นคงของชาติ
2. เป็นพื้นฐานในการพัฒนาและสร้างสรรค์ความเจริญ
ให้แก่องค์กร

3. ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วม และความผูกพันในองค์กร
4. มีผลต่อการพัฒนาวิสัยทัศน์ในตนเองของนักเรียน นักศึกษา
5. เป็นทุนทางสังคมที่มีความสำคัญของประเทศ

การสร้างความเข้มแข็งของกลไกหลักทางสังคม

ทิวาณนคร (2553 : บทความ) ได้กล่าวถึงการสร้างความเข้มแข็งของกลไกหลักของสังคมไว้ที่น่าสนใจว่า จำนวนตัวเลขของวัยรุ่นที่พร้อมใจกันเปลี่ยนเส้นทางชีวิตไปสู่กระบวนการยุติธรรมแทนการก้าวสู่สถาบันการศึกษามีจำนวนสูงขึ้นเรื่อยๆ และความรุนแรงแบบเกินกว่าเหตุ ชั่วของวัยรุ่นหญิงในพื้นที่ข่าวอาชญากรรมก็มีความถี่และเข้มข้นมากขึ้น

ปัจจัยที่น่าจะปรับลดระดับปัญหาข้างต้นได้คือการสร้างความเข้มแข็งของกลไกทางสังคม ดังนี้

กลไกแรก คือ ครอบครัว ครอบครัวคือส่วนหนึ่งของสังคม จึงเลี่ยงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม และโลกไม่ได้ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงระดับโครงสร้างจากครอบครัวขยายสู่ครอบครัวเดี่ยว จากสังคมเกษตรสู่สังคมอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลให้บุคคลที่มีต้นทุนชีวิตทุกด้านจำกัด ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจและความรู้ตามยุคสมัย ไม่สามารถปรับตัวหรือรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ ในขณะที่เดียวกันกลไกต่างๆ ภายใต้การบริหารจัดการของรัฐ ซึ่งอุดมไปด้วยทรัพยากรทั้งคน ความรู้ และเทคโนโลยี ปรับตัวช้ามาก จนไม่สามารถสร้างสรรค์กลไกใหม่ๆ เพื่อทดแทนกลไก

ดั้งเดิมที่หายไปกับการเปลี่ยนแปลงและกาลเวลาได้ เช่น การเตรียมความพร้อมก่อนใช้ชีวิตคู่ ศูนย์ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือครอบครัว บ้านพักสำหรับเด็ก/วัยรุ่น ในภาวะวิกฤติ ศูนย์เตรียมความพร้อมเด็กก่อนวัยเรียน ที่สำคัญการไม่ทอดทิ้งเด็กๆ ที่มาจากครอบครัวที่มีคุณภาพชีวิตต่ำกว่ามาตรฐาน โดยมีกลไกที่สามารถให้การช่วยเหลือครอบครัว และเด็กกลุ่มนี้ อย่างรวดเร็วเป็นพิเศษ เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มแรก และสิ่งทดแทนดังกล่าว ไม่เพียงแต่จะเข้าถึงง่ายเท่านั้น ยังต้องมีคุณภาพอย่างแท้จริง หากไม่มีการปรับตัว ปรับกลไก เพื่อเสริมสร้างพลังครอบครัวในฐานะทุนของสังคมอย่างจริงจัง และมีคุณภาพ โอกาสที่เด็กๆ จะอาศัยความสุขปลอมๆ ประเภทเกม โทรศัพท์มือถือ เพศตรงข้าม ฯลฯ เป็นน้ำหล่อเลี้ยงชีวิตไปวันๆ จะต้องเพิ่มสูงขึ้นแน่นอนและผลพวงที่ปฏิเสธไม่ได้คือความเสียหายหรือราคาที่สังคมไทยต้องจ่ายเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู เยียวยาพวกเขาในภายหลัง

กลไกที่สอง คือ โรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็นกลไกทางสังคม ที่ถูกออกแบบให้รับผิดชอบเด็กๆ ทั้งในระบบและนอกระบบ ร่วมกับครอบครัวและต่อจากครอบครัว แต่ภายใต้ข้อจำกัดและปัญหาของครอบครัวในช่วงเปลี่ยนผ่านการเปลี่ยนแปลงระดับโครงสร้างดังกล่าวหากโรงเรียนไม่ขยายบทบาทความรับผิดชอบ และปรับตัว ปรับเนื้อหาสาระ ปรับกระบวนการเรียนรู้วิถีชีวิต และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อเพิ่มภูมิคุ้มกันในส่วนที่ขาดให้กับนักเรียนได้ แต่กลับสร้างเงื่อนไขให้ส่วนที่ขาด ออกฤทธิ์เร็วขึ้น แรงขึ้น โอกาสที่นักเรียนวัยรุ่นจะสร้างปัญหาให้กับตัวเอง

ครอบครัว ลังคมก็จะเข้มข้นรุนแรงอย่างเลี่ยงไม่ได้ วัยรุ่น
ที่ก้าวพลาดนอกจากจุดอ่อนที่พัฒนามาจากข้อจำกัด
ของครอบครัวแล้ว ยังพบว่าเรื่องราวของวัยรุ่นเหล่านั้น
เกาะเกี่ยวกับโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ เช่น หลายคนเป็น
นักเรียนที่ไม่เคยมีใครรับสัญญาณที่กำลังจะถึงจุดระเบิด
ของเขาได้เลยแม้แต่น้อย จนวัยรุ่นคนนั้นลงมือฆ่าเพื่อนตาย
กลางห้องเรียนหรือพื้นที่ในโรงเรียน

วัยรุ่นอีกหลายรายก่อคดีภายใต้สถานภาพนักเรียนหลังห้อง
ซึ่งกำลังป่วยด้วยโรคแพ้โรงเรียน อาการของโรคคือ เมื่อเข้าสู่
พื้นที่โรงเรียนจะรู้สึกไร้ความสามารถ ไร้ค่า ไม่มีตัวตน ทำให้
แรงจูงใจในการไปโรงเรียนน้อยลงเรื่อยๆ จึงไม่น่าแปลกใจ
ที่วัยรุ่นกลุ่มนี้จะเลือกหาสถานที่ๆ ไปแล้ว “มีตัวตน” ส่วนจะ
เป็นตัวตนในทางที่เป็นโทษหรือเป็นคุณนั้น วุฒิภาวะในวัยนี้
ยังไม่แข็งแรงพอที่จะกำกับหรือกระตุ้นเตือนได้ ทำยที่สุดก็เข้าไป
ในวงจรปัญหา เช่น ลักทรัพย์ ปล้น ทำร้ายร่างกาย ข่มขืน
หรือรุมโทรมทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ และยังพบว่ายังมีอีกกลุ่ม
ที่ก่อคดี หลังจากถูกไล่ออกจากโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว
แต่เวลาว่าง 24 ชั่วโมงใน 1 วัน ใน 168 ชั่วโมง ใน 1 สัปดาห์
โดยไม่มีที่เรียน ไม่มีงานทำ ไม่เห็นคุณค่าของตนเอง ปราศจาก
ภูมิคุ้มกันทางจิตใจ คือ มีตัวกระตุ้นเร้าที่รุนแรงมาก หากมี
ปัจจัยร่วมอื่นๆ เช่น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาเสพติด สื่อลามก
หรือแม้แต่การพูดคุ้ยทำทนายกันด้วยความศึกคะนองก็สามารถ
พาพวกเขาไปสู่คดีที่รุนแรงเกินวัยได้

ในประเด็นที่ยกมาข้างต้น หากโรงเรียนสามารถป้องกันโรคแก่โรงเรียนได้ ซึ่งฉากสุดท้ายของนักเรียนในโรงเรียนแบบนี้ อาจมีคะแนนที่ไม่ติดอันดับอะไรเลย แต่นักเรียนที่นี้ต่างมีความสุขและอาจเป็นพลเมืองที่ภูมิคุ้มโรคทางใจแข็งแรง และเป็นผู้ผลิตความรุนแรงได้น้อยกว่า ที่สำคัญ คือ ช่องทางที่นักเรียนจะออกกลางคันอาจแคบลงและปัญหาวิจัยรุ่นในกระบวนการยุติธรรมก็จะลดลงตามไปด้วยและจะลดลงอีกมากหากโรงเรียนเพิ่มกิจกรรม “ทักษะชีวิต...เรียนชีวิต เรียนสังคม” ในรูปการวิเคราะห์ การเข้ากลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยใช้เรื่องราวและสถานการณ์ในสังคมทั้งด้านดี ด้านร้ายเป็นแหล่งการเรียนรู้ แหล่งข้อมูลซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งข้อมูลที่ไม่มียวันตาย เป็นบทเรียนที่มีชีวิตชีวาที่สามารถต่อยอดได้อย่างไม่มีวันสิ้นสุด เพื่อเรียนรู้การจัดการ การพาตัวเองก้าวข้ามปัญหา

นอกจากปรับพื้นที่เนื้อหาสาระในโรงเรียนให้เปิดกว้าง เพื่อเพิ่มต้นทุนการคิดวิเคราะห์ที่ไม่ได้ผูกติดไว้กับความรู้ประเภทเรียนเพื่อสอบแล้ว สิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือปฏิบัติการบนความเชื่ออย่างแข็งแรงมั่นคงว่านักเรียนวิจัยรุ่นไม่ได้มีแต่ปัญหา แต่ยังมีอุดมด้วยโอกาสมากมายไม่ว่าจะเป็นความกระตือรือร้น อยากช่วย อยากโชว์ อยากโต ใจกว้าง อกติต่อเรื่องต่างๆ ยังไม่เขม้เข่นซึ่งทั้งหลายทั้งปวงที่ว่านี้ล้วนแต่เป็นบันไดไปต่อยอดไปในทางที่พึงประสงค์ได้ทั้งสิ้นไม่เว้นแม้แต่สันติภาพ สมานฉันท์ที่สังคมกำลังโหยหากันอยู่

กลไกที่สาม คือ การมีส่วนร่วมของวิจัยรุ่น หากเปิดพื้นที่ให้วิจัยรุ่นเข้ามารับรู้ปัญหา รับผิดชอบต่อ ความคาดหวัง และ

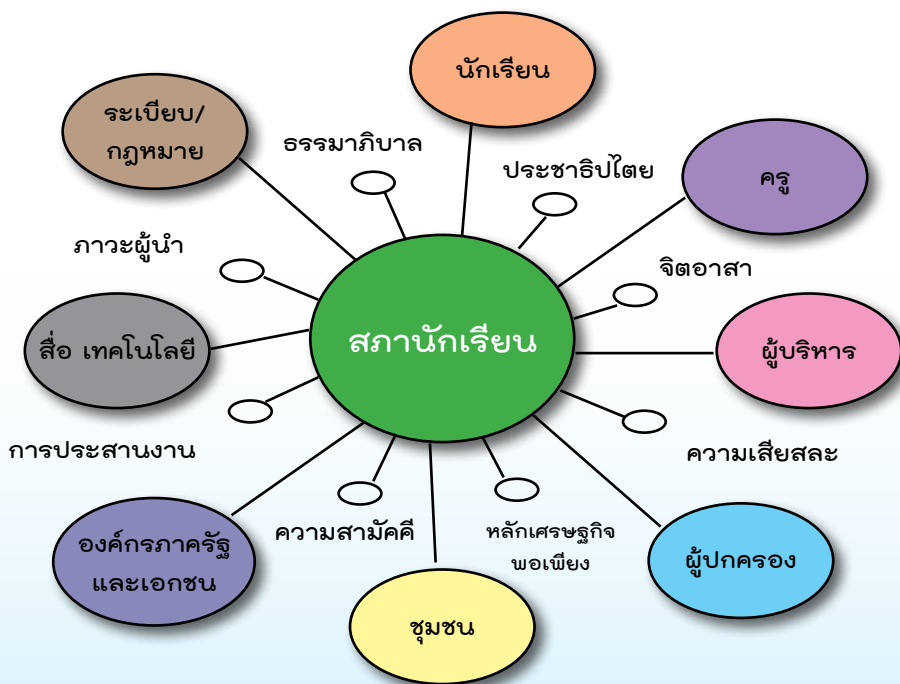
สร้างความเชื่อมั่นให้พวกเขาเชื่อว่าตัวตนของเขามีพลังในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ทั้งในครอบครัวและในสังคมได้ ไม่แพ้ผู้ใหญ่ หรืออาจดีกว่าในบางมิติ กลไกการมีส่วนร่วมควรเริ่มตั้งแต่ความคิด ร่วมตัดสินใจสามารถต่อยอดไปสู่ความรับผิดชอบให้กับวัยรุ่นได้อย่างแข็งแกร่งกว่าการบังคับหรือสั่งให้ทำ

นอกจากนี้ยังมีกลไกอีกบางตัวที่ไม่เกี่ยวกับวัยรุ่นโดยตรง แต่พวกเขาคือผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากกลไกดังกล่าวนั้น อย่างมีอากเสียดังนั้น คือ การบังคับใช้กฎหมาย เช่น กรณีหย่าร้าง สิ่งที่ต้องทบทวน ปรับปรุงโดยเฉพาะบนหลักการที่ว่าประโยชน์สูงสุดของลูกๆ ต้องมาก่อนเสมอ นอกเหนือจากการบังคับใช้กฎหมายในส่วนของเงินค่าเลี้ยงดูบุตร กฎหมายจะต้องเพิ่มความเข้มงวดกับบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่หลังการหย่าร้าง อย่างจริงจัง ไกลออกไปจากเรื่องครอบครัว สิ่งที่กฎหมายต้องปรับมากๆ ก็คือการพัฒนากฎหมายและการบังคับเพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมทางสังคม หรือพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของเด็กๆ ให้อยู่ในวงจำกัด และกฎหมายเพื่อปกป้องเด็กๆ จากการแสวงประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและไม่หยุดนิ่ง

นอกจากนี้ยังมีพรรคการเมืองซึ่งเป็น “กลไกระดับรัฐสภา” ที่มีทั้งอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบทรัพยากร รวมไปถึงการกำหนดนโยบายผลักดันกฎหมายและบังคับใช้กฎหมาย เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว ซึ่งหมายถึงความเข้มแข็งของสังคมในท้ายที่สุด

แผนภูมิเครือข่ายการสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่สถานักเรียน

การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่สถานักเรียนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อยกระดับสถานักเรียนให้เป็นสากล และมีความยั่งยืน การที่สถานักเรียนจะมีความเข้มแข็งได้นั้น จำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้อง ต้องมีความเข้าใจ มีความมุ่งมั่น ใส่ใจ และเข้าใจในเรื่องของ สถานักเรียน ทั้งในมุมมองของนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เห็นภาพรวม ตลอดจนความสำคัญของการมี และการพัฒนาสถานักเรียน ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

นักเรียน เป็นเป้าหมายแรกของการส่งเสริม พัฒนา ศักยภาพในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของสิทธิเด็ก ทักษะการพูด การคิด วิสัยทัศน์ การสื่อสาร การประสานงาน การทำงานเป็นทีม และอื่นๆ

ครู คือ ผู้ที่มีความสำคัญ เพราะต้องเป็นทั้งผู้ส่งเสริม สนับสนุน แนะนำ ทั้งในด้านความคิด ตลอดจนเป็นที่พึ่ง ให้กับเด็กในเรื่องต่างๆ เรียกว่าต้องเป็นทั้งพ่อ แม่ และพี่น้อง ไปพร้อมๆ กัน

ผู้บริหาร คือ ผู้สนับสนุนหลักของสถานักเรียน การกำหนด เป็นนโยบายตลอดจนการแต่งตั้งและมอบหมายให้มีครูที่ปรึกษา รับผิดชอบดำเนินการ รวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนกิจกรรมของสถานักเรียนก็อยู่ที่ผู้บริหารทั้งสิ้น

ผู้ปกครอง คือ ผู้ที่เด็กต้องคอยเหลือบมองอยู่ทุกครั้ง เมื่อต้องไปทำกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียนว่าจะอนุญาตหรือไม่ รวมทั้งการสนับสนุนในด้านอื่นๆ ตามศักยภาพของผู้ปกครอง แต่ละท่าน

ชุมชนและองค์กรภาครัฐและเอกชน คือ ผู้สนับสนุนให้สถานักเรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้ สร้างเสริมประสบการณ์และมีส่วนร่วม สนับสนุนสถานักเรียนให้มีความเข้มแข็งได้ในที่สุด

แนวทางการจัดกิจกรรม

แนวทางการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด การพูด การวางแผน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก ในบทบาทต่างๆ เช่น เป็นประธาน เป็นสมาชิก เป็นผู้นำ หรือ ผู้ตามที่ดีเยี่ยมส่งผลให้นักเรียน มีความรู้ความคิด มีความเข้าใจ และการได้เผชิญประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง จะช่วย ให้นักเรียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมที่จะนำไปสู่การพัฒนาสถานักเรียน ให้มีความเข้มแข็ง อาจดำเนินการได้หลายแนวทางดังต่อไปนี้

กิจกรรมพัฒนาทักษะผู้นำ

กิจกรรมพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจใน สถานะการณ์เป็นผู้นำและมีทักษะ ความเป็นผู้นำ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรม ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างสถานักเรียนให้เข้มแข็ง เช่น แบ่งกลุ่มให้ผู้เรียน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะผู้นำ ที่กลุ่มต้องการหรือการเป็นผู้นำที่ดี หรือจัดกลุ่ม Walk Rally เรียนรู้ตามฐานการเรียนรู้ แล้วจึงนำมาสรุปเป็น องค์ความรู้ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง

กิจกรรมการสร้างเครือข่าย

เป้าหมายของการสร้างเครือข่าย คือ การประสานความร่วมมือเพื่อการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการติดต่อและเปลี่ยนข้อมูล แสดงความคิดเห็น ทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย โรงเรียนสามารถดำเนินการเพื่อให้เกิดผลดังกล่าว เช่น

1. กำหนดแผนการดำเนินงานในการสร้างเครือข่ายอย่างชัดเจน

2. จัดกิจกรรมการทำงานระหว่างโรงเรียน / ชุมชน / องค์กรภาครัฐและเอกชน โดยกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เช่น กิจกรรมสภานักเรียนไทยหัวใจ 3D กิจกรรมรณรงค์ และให้ความรู้การเลือกตั้ง กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายสถานักเรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

3. จัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยระหว่างโรงเรียน / ชุมชน / องค์กรภาครัฐและเอกชน ทั้งบทบาทการเป็นผู้ให้และผู้รับ เช่น การรณรงค์ให้ความรู้เรื่องการเลือกตั้ง และการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

4. จัดกิจกรรมที่ประสานความร่วมมือในด้านการสนับสนุนปัจจัยต่างๆ จากชุมชน / องค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น ขอรับการสนับสนุนวิทยากร งบประมาณ จากองค์กรภาครัฐและเอกชน เป็นต้น

5. จัดกิจกรรมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กิจกรรม
สถานักเรียนให้ชุมชน / องค์กรภาครัฐและเอกชน ที่เป็นเครือข่าย
รับทราบ เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียน
จดหมายข่าว เสียงตามสาย เป็นต้น

กิจกรรมพัฒนาทักษะการประชุม

การประชุมเป็นกิจกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กร
เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ได้รวบรวมความคิดเห็น วิธีการแก้ปัญหา
ต่างๆ จากสมาชิกอย่างทั่วถึง สมาชิกผู้ร่วมประชุมต้องรับบทบาท
หน้าที่ของตน ทั้งผู้ทำหน้าที่ประธานต้องสามารถใช้เทคนิค
ในการนำและควบคุมการประชุมเพื่อให้ผู้ร่วมประชุม
มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการเสนอความคิดที่ทำให้เกิด
การยอมรับและเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

ในสถานการณ์จริง อาจจัดกิจกรรมโดยนำนักเรียน
ไปสังเกตการณ์หรือเข้าร่วมประชุมกับองค์การบริหารส่วนตำบล
จังหวัด เทศบาล หรือจัดสถานการณ์จำลอง จัดประชุม
โดยกำหนดองค์ประกอบการประชุม ดังนี้

1. ประธาน ทำหน้าที่ผู้ดำเนินการประชุมให้ดำเนิน
ไปอย่างราบรื่น ควบคุมประเด็น รักษาเวลา กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วม
ประชุมเสนอความคิดเห็น ขยายความคิดเห็นให้ที่ประชุมได้รับรู้
2. เลขานุการ บันทึกประเด็นสำคัญในการประชุม
อำนวยความสะดวก และประสานงาน
3. องค์กรประชุม ร่วมกันแสดงความคิดเห็น
4. วาระการประชุม เรื่องที่ต้องพิจารณาในการประชุม

5. รายงานการประชุม บทสรุปเนื้อหาในการประชุม
6. วิธีประชุม ประธานจะเป็นผู้ดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม ดังนี้
 - เรื่องแจ้งให้ทราบ
 - รับรองรายงานประชุมครั้งที่แล้ว
 - เรื่องสืบเนื่อง
 - เรื่องที่พิจารณา
 - เรื่องอื่นๆ

บันได 20 ขั้น สู่การนำประชุมแบบมืออาชีพ

ก่อนเริ่มประชุม

1. วางแผนการประชุมด้วยความรอบคอบ ใคร ทำอะไร เมื่อไหร่ ที่ไหน ทำไม อย่างไร
2. จัดเตรียมวาระการประชุม และส่งให้ผู้เข้าประชุมล่วงหน้า
3. มาถึงห้องประชุมก่อนเวลาจัดเตรียมทุกอย่างให้พร้อมก่อนการประชุม 30 นาที

เมื่อเริ่มประชุม

4. เริ่มให้ตรงเวลา
5. เปิดโอกาสให้ผู้เข้าประชุมแนะนำตัวและบอกสิ่งที่คาดหวังจากการประชุม
6. ทบทวนวาระการประชุม
7. กำหนดเวลาแต่ละวาระให้ชัดเจน
8. ทบทวนสิ่งที่เป็นเรื่องสืบเนื่องจากการประชุมครั้งที่แล้ว

ระหว่างการประชุม

9. ตั้งคำถาม
10. รับฟังความคิดเห็น
11. ทำความเข้าใจประเด็นปัญหาต่างๆ ให้ชัดเจน
12. ระดมสมองเพื่อหาทางเลือก
13. พิจารณาปัญหา และเลือกวิธีแก้ไข โดยยึดวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์
14. ใช้วาระการประชุมควบคุมการดำเนินการประชุม
15. สรุปรอบคอบคลุมทุกข้อตกลง
16. ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเสริมส่งการตัดสินใจ

เมื่อเสร็จสิ้นการประชุม

17. มอบหมายงานที่ต้องไปปฏิบัติหลังการประชุม โดยระบุ ใคร ทำอะไร กำหนดเสร็จเมื่อไร
18. กำหนดวัน และสถานที่สำหรับนัดประชุมครั้งต่อไป
19. ปิดการประชุมอย่างรวดเร็ว มั่นใจและได้ผลที่สร้างสรรค์

หลังการประชุม

20. ติดตามกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย และเริ่มวางแผนการประชุมครั้งต่อไป

กิจกรรมการสร้างจิตอาสา/สำนึกสาธารณะ

หลักสำคัญของกิจกรรมการสร้างจิตอาสาเป็นกิจกรรมที่ต้องการจะช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน ควรเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ได้เรียนรู้กับมนุษย์ให้มากที่สุด จะทำให้เข้าใจชีวิตได้มากขึ้น เช่น การออกค่ายพัฒนาชุมชนไปช่วยเหลือพัฒนาชุมชน หรือช่วยเหลือคนพิการ ผู้สูงอายุ หรือฝึกวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาสังคมที่ได้จากการชมรายการโทรทัศน์ เช่น รายการวงเวียนชีวิต แล้วนำมาอภิปราย หาข้อสรุปนำไปสู่ประเด็นความสนใจอยากจะไปช่วยเหลือ ซึ่งอาจนำไปสู่การจัดทำโครงการจิตอาสา โดยสถานักเรียนต่อไป

กิจกรรมเสนอแนะ

อย่างไรก็ตาม การสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานักเรียน เพื่อเป็นกลไกในการดำเนินงาน โดยทุกฝ่ายเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังนั้น ฝ่ายบริหารควรสร้างความตระหนัก กำหนดบทบาทให้สถานักเรียนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมของสถานศึกษาตามครรลองที่ถูกต้อง ซึ่งอาจจัดกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. กิจกรรมฝึกทักษะการวิเคราะห์ข่าว เหตุการณ์ โดยเฉพาะสถานการณ์ทางการเมือง และปัญหาสังคม อย่างสม่ำเสมอ
2. กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำโครงการงานศึกษาปัญหา และการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชน เพื่อเรียนรู้ชุมชนและสร้างความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม สร้างสำนึกสาธารณะ

สำนึกรักบ้านเกิด โดยอาจจัดกิจกรรมให้นักเรียนออกไปสัมผัสกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน

3. กิจกรรมค่ายอาสาเพื่อร่วมกันช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ผู้สูงอายุ หรือผู้ประสบภัยพิบัติในโอกาสต่างๆ

4. เป็นอาสาสมัครช่วยงานการเลือกตั้งในท้องถิ่น ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง

5. นำสภานักเรียนออกสู่ชุมชน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสพติด เอ็ดส์ การใช้ความรุนแรงในครอบครัวและอื่นๆ

6. กิจกรรมรวมกลุ่มกับชาวบ้าน ทำโครงการต่างๆ เช่น การออมทรัพย์ การหารายได้ การพัฒนาอาชีพ การจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

7. กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการ ช่วยเหลือ/แก้ปัญหาให้กับเพื่อนๆ ในโรงเรียน โดยกำหนดกฎกติกาเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมโรงเรียน

8. กิจกรรมการนำนักเรียนไปศึกษาดูงานเพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัด เทศบาล เพื่อเตรียมคนไปสู่การเมืองท้องถิ่น

9. กิจกรรมสร้างเสริมความเป็นประชาธิปไตย โดยจัดหาหนังสือประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย ประวัตินักวีรบุรุษบุคคลสำคัญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง เพื่อเป็นการปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน

การนำสภานักเรียน
สู่การพัฒนาชีวิตและสังคม

การนำสถานักเรียน สู่การพัฒนาชีวิตและสังคม

จุดมุ่งหมายสำคัญของสถานักเรียน คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องกระบวนการประชาธิปไตย วิถีประชาธิปไตย การเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพัฒนาโรงเรียน โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยอันเป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันในโรงเรียน เป็นกลไกในการดำเนินงาน มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ซึมซับและคุ้นเคยกับบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย มีคารวะธรรม ปัญญาธรรม สามัคคีธรรม ในการสร้างความสงบสุขในสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ไปจนถึงสังคมระดับใหญ่ สถานักเรียนเป็นรากฐานที่มีความหมาย และมีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เติบโตขึ้น เป็นพลังที่เข้มแข็งในการสร้างสรรค์ความเป็นประชาธิปไตยใน ดังนั้น โรงเรียน จึงควรสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสถานักเรียน และควรใช้เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนบูรณาการความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อหล่อหลอมให้นักเรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความมั่งคั่งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

ดังนั้น การดำเนินการกิจกรรมสถานักเรียน จึงเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การสร้างคุณลักษณะของนักเรียน

ที่สังคมคาดหวัง โดยเฉพาะ วิธีประชาธิปไตย รวมทั้งการใช้หลักธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมและการแก้ปัญหาโดยหลักสันติวิธี อย่างไรก็ตาม ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรนำกิจกรรมสถานักเรียน เป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนาักเรียนโรงเรียน และสังคม ในมิติต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาักเรียน

1.1 สถานักเรียน เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมการสร้างทักษะชีวิตของักเรียน เพื่อให้ักเรียนเป็นผู้มีทักษะต่างๆ อาทิ การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การเห็นคุณค่าของตนเอง การรู้จักเห็นใจผู้อื่น การเคารพในเสียงส่วนใหญ่ รับฟังความคิดเห็นเสียงส่วนน้อย เห็นและรู้จักคุณค่าศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การตระหนักในความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม การสร้างสัมพันธภาพและรู้จักสื่อสารอย่างเหมาะสม การตัดสินใจแก้ปัญหาโดยสันติวิธี รวมทั้ง การมีทักษะในการควบคุมอารมณ์ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 สถานักเรียนเป็นกระบวนการประชาธิปไตย ที่มีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบซึ่งล้วนแต่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที ความเมตตากรุณา ความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด รู้จักพอเพียง มีทักษะในการจัดการ ชยัน อดทน ละเอียดรอบคอบ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

1.3 สถานักเรียนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาักเรียน ให้มีทักษะในการดูแล ปกป้อง คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของตนเองและเพื่อนักเรียนในโรงเรียน

1.4 การมีส่วนร่วมในสถานักเรียนจะช่วยสร้างลักษณะการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีจิตสำนึกสาธารณะ เห็นคุณค่าของระบบการปกครองตามหลักธรรมาภิบาล เคารพสิทธิเสรีภาพ และกตिकाข้อตกลงของหมู่คณะ รู้จักยอมรับและชื่นชมการกระทำของผู้อื่นอย่างมีน้ำใจนักกีฬา

2. ด้านการพัฒนาโรงเรียน

2.1 สถานักเรียนสามารถทำหน้าที่ให้ความคิดเห็นเสนอแนะ และร่วมวางแผนการดำเนินงานด้านต่างๆ ของโรงเรียนให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของโรงเรียน

2.2 สถานักเรียนเป็นกลไกในการพิจารณา กลั่นกรอง และให้ความเห็นชอบ แผนงาน โครงการ และการจัดกิจกรรมขององค์กรนักเรียนในโรงเรียน

2.3 สถานักเรียนช่วยดูแลทุกข์สุขของนักเรียนทุกคนในโรงเรียน และให้การพิทักษ์ ปกป้อง ค้ำครอง สิทธิ เสรีภาพ และรักษาผลประโยชน์ของทุกคนในโรงเรียน เป็นกำลังสำคัญในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และข้อขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

2.4 สถานักเรียนสามารถให้ความช่วยเหลือผู้บริหารครู ในการบริหารจัดการทรัพยากรของโรงเรียนอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดการจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน

2.5 สถานักเรียนเป็นเสียงสะท้อนเพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา สามารถดูแลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนทุกคน

2.6 สถานักเรียนช่วยประสานความร่วมมือกับบุคคล หน่วยงานและเครือข่ายสถานักเรียน เพื่อสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่สถานักเรียน

2.7 สถานักเรียนร่วมดำเนินการพัฒนาระบบข้อมูล ข่าวสาร เพื่อการสื่อสาร อย่างสร้างสรรค์ ทันทต่อเหตุการณ์ ตรงไปตรงมา เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียน

2.8 เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างบรรยากาศ ความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคน ได้เรียนรู้กระบวนการประชาธิปไตยที่ถูกต้อง สอดคล้องกับ ระบบการปกครองของประเทศ

3. ด้านการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

3.1 ร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายสถานักเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อร่วมกันจัดตั้งสถานักเรียนระดับประเทศ และก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

3.2 ช่วยให้ข้อเสนอแนะและความเห็นต่อรัฐบาลในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งในด้านการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียนและอื่นๆ

3.3 ร่วมทำหน้าที่สืบสานความรู้ ภูมิปัญญาไทย วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ ของชาติ

3.4 ช่วยเสนอความเห็นเกี่ยวกับการพิทักษ์ปกป้องและคุ้มครองสิทธิเด็ก การจัดระเบียบสื่อ การแก้ปัญหายาเสพติด และอบายมุข การใช้ความรุนแรง รวมทั้งการแก้ไขปัญหาลังคม ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน

3.5 เป็นผู้นำในการริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้ให้นักเรียนทั่วไปได้ปฏิบัติกิจกรรมช่วยเหลือ หรือการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

การขับเคลื่อน
และเงื่อนไข
ความสำเร็จ

การขับเคลื่อนและเงื่อนไข ความสำเร็จ

สถานักเรียนเป็นกิจกรรมสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำที่ใช้กระบวนการประชาธิปไตยและนำหลักธรรมาภิบาลมาดำเนินงาน ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานมีความยั่งยืน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ระดับกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนและองค์กรภายนอก จะต้องขับเคลื่อนให้มีการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน ดังนี้

1. ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 กำหนดเป็นยุทธศาสตร์เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและสนับสนุนงบประมาณให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมสถานักเรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับโรงเรียน

1.2 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

1.3 สนับสนุนการผลิตสื่อ เอกสารและวีดิทัศน์ เพื่อพัฒนากิจกรรมสถานักเรียน

1.4 กำหนดให้กิจกรรมสถานักเรียนเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษา

1.5 เผยแพร่ต้นแบบกิจกรรมดีเด่น และตัวอย่างความสำเร็จของกิจกรรมสถานักเรียน

1.6 กำหนดให้มีการคัดเลือกและประกาศให้เป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน

2. ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.1 สนับสนุนการดำเนินการกิจกรรมสถานักเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานักเรียนในโรงเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2.2 ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

2.3 สร้างเครือข่ายสถานักเรียนกับองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน

2.4 ส่งเสริมให้ดำเนินการจัดประชุมสถานักเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษาคัดเลือกคณะกรรมการสถานักเรียนระดับเขตเพื่อเป็นผู้แทนเข้าร่วมเป็นสมาชิกสถานักเรียนระดับประเทศ

2.5 ส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดเข้าร่วมการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียนในระดับต่างๆ

2.6 ส่งเสริมให้สถานักเรียนดำเนินโครงการที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2.7 ส่งเสริม ดูแล กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผล เพื่อพัฒนาการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับโรงเรียน

2.8 เผยแพร่ต้นแบบกิจกรรมสถานักเรียนดีเด่น

2.9 สรุปรายงานผลการดำเนินการสถานักเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับโรงเรียนเสนอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ระดับโรงเรียน

3.1 ดำเนินการจัดกิจกรรมสถานักเรียนให้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง

3.2 พัฒนา ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีศักยภาพในการดำเนินการจัดกิจกรรมสถานักเรียน

3.3 สร้างบรรยากาศในการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

3.4 ชี้แนะแนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมสถานักเรียนให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์

3.5 ส่งเสริมสนับสนุนสถานักเรียนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม

3.6 กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผล เพื่อพัฒนาการดำเนินการกิจกรรมสถานักเรียน

3.7 เผยแพร่ผลการดำเนินงานของสถานักเรียน

3.8 สรุปรายงานผลการดำเนินการสถานักเรียนเสนอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

หลักการนำประชาธิปไตยสู่การปฏิบัติ

การใช้หลักความสมานฉันท์

ความสมานฉันท์ หมายถึง ความสามัคคี ประองดองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การมีความเห็นพ้องต้องกัน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ถูกต้อง โดยอยู่บนพื้นฐานความดี ความเป็นจริง ความเป็นธรรม ความรัก ความปรารถนาดีต่อกัน ความเมตตากรุณา รวมทั้งการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการสันติวิธี ซึ่งควรจะต้องร้อยรัดด้วยวิธีการที่ดี ที่จะช่วยประสานเชื่อมโยงและนำไปสู่การมีทัศนคติที่ดี สามัคคีให้เกิดขึ้นในทุกที่ของสังคม

การจะสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น ควรประกอบด้วยแนวคิดหลัก 9 ประการ ได้แก่

1. การเปิดเผยความจริง
2. ความยุติธรรม
3. ความพร้อมในการรับผิดชอบ
4. การให้อภัย
5. การเคารพความหลากหลายทางศาสนา วัฒนธรรม
6. การยึดหลักสันติวิธีเป็นทางเลือกในการแก้ไขความขัดแย้ง
7. การเปิดพื้นที่ให้ความทรงจำที่เจ็บปวด
8. การแก้ปัญหาในอนาคตด้วยจินตนาการ
9. การยอมรับความเสี่ยงทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน

การใช้แนวทางสันติวิธี

สังคมเกิดจากการรวมกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีการติดต่อทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ได้อาศัยบรรทัดฐาน คือ กฎหมาย ระเบียบประเพณี สถานภาพ และบทบาทหน้าที่ เป็นที่ยึดถือ และใช้เป็นหลักปฏิบัติ แต่เนื่องจากบุคคลบางคน บางกลุ่ม ขาดคุณสมบัติภายในอันได้แก่ ศรัทธา ศิล การเสียสละ และปัญญา จึงไม่ยอมรับกฎกติกา ระเบียบ แบบแผนวัฒนธรรม ประเพณี ที่ได้ใช้เป็นหลักในการปฏิบัติของคนในสังคม จึงทำให้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งขึ้นในกลุ่มคน ชุมชน และสังคม

ความขัดแย้งเป็นสถานการณ์ปกติของการอยู่ร่วมกัน ในสังคม เพราะบุคคลแต่ละคนมีพื้นฐานการศึกษา สังคม วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งเกิดขึ้น คนเราไม่สามารถแก้ไข ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ทันที ความขัดแย้งที่ก่อตัวขึ้น จึงขยาย กว้างออกไปเป็นการทะเลาะวิวาทกัน และทวีความรุนแรงขึ้น บทสรุปของความขัดแย้งก็จะกลายเป็นความแตกแยก ทั้งในแง่ ของความคิด การปฏิบัติและผลที่ตามมาคือสังคมโดยรวม ขาดความสงบสุข

โดยเหตุผลดังกล่าว นักวิชาการในสังคมไทยจึงพยายาม ที่จะแสวงหาเครื่องมือสำคัญ เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง ซึ่งทางออกอย่างหนึ่งที่ได้ถือว่าน่าจะเป็นคำตอบได้ ก็คือ แนวคิดเรื่องการใช้กระบวนการสันติวิธี หรือการปฏิบัติการ ที่ไร้ความรุนแรง (Non - Violence)

สันติวิธี หมายถึง วิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อการแก้ปัญหาความขัดแย้ง หรือวิธีการปฏิบัติที่ไม่รุนแรงในการดำเนินชีวิต เพื่อนำไปสู่ความยุติธรรมและความสงบสุขสันติวิธีไม่ใช่ความอ่อนแอหนีปัญหา หรือยอมถุกกระทำ แต่ทว่าเป็นวิธีเผชิญปัญหาความขัดแย้งด้วยสติปัญญา เพื่อเปลี่ยนความขัดแย้งที่ใช้ความรุนแรงให้เป็นความขัดแย้งลักษณะอื่นที่ไม่ก่อความเสียหายแก่ผู้เกี่ยวข้อง อีกทั้งเป็นการนำไปสู่โอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และระดมความคิด เพื่อเปลี่ยนสถานการณ์ให้เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้นการแก้ไขความขัดแย้ง จึงควรเริ่มจากมาตรฐานการสร้างควมไว้วางใจ ด้วยการเปิดใจรับฟังมุมมองของอีกฝ่ายเกี่ยวกับข้อขัดแย้ง และอาจเริ่มปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์ โดยไม่ต้องรอให้อีกฝ่ายร้องขอ เพื่อการนำไปสู่โอกาสพิจารณาข้อขัดแย้งบางส่วนร่วมกัน รวมทั้งการลดละเจตคติและพฤติกรรมทางลบ

ผู้นำสันติวิธีต้องใช้สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และขันติธรรมในการพัฒนาวิธีจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมกับเงื่อนไขและบริบทของสถานการณ์บนหลักการพื้นฐาน คือ หลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง เพราะการใช้ความรุนแรงอาจดูเหมือนช่วยกดขี่หรือระงับปัญหาลงได้ระดับหนึ่ง แต่ความเกลียดชังหรือความเป็นปฏิปักษ์ยังแฝงตัวอยู่ หากข้อขัดแย้งยังไม่ได้รับการแก้ไขถึงรากเหง้า ย่อมรอจังหวะปะทุขึ้นเป็นวัฏจักรใหม่ของความรุนแรง สันติวิธีจึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่ยั่งยืน

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายชินภัทร ภูมิรัตน

นายกมล รอดคล้าย

นายสนิท แยมเกษร

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รองเลขาธิการคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้อำนวยการสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้เรียบเรียง

นายทินกร พูลพุ่ม

นางสาวกนิษฐา ทองเลิศ

นายไพรัตน์ ก้อนทองคำ

นายพงษ์ศักดิ์ เสกคุมพัตต์

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาปิจิตร เขต 2
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4
ผู้อำนวยการโรงเรียนหาดอัมราอักษลักษณ์วิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนาคระลอก
(อรุณราชวรูร์อุปถัมภ์)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ชลบุรี เขต 2

นายบุญหลาย หวานเพราะ

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแจ้งทัพม้า
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต 2

นายสมหมาย คุ้มวงษ์

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านมาบแพบ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พิจิตร เขต 1

ว่าที่ร้อยตรีอนุชาติ ฉูวัตร์

ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สงขลา เขต 2

นายนนท์ แสงจันทร์	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1
นางรินทิพย์ วารี	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1
นางไข่มุกจิรดี เดชาวาส์ฐนนท์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1
นางสาวสุคนธ์ แสงสุข	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 2
นางสาวจรรุวรรณ ชูขาว	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต
นายทศพล พูลพุ่ม	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 2
นางปาลิกา นิธิประเสริฐกุล	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 1
นางสาวสมลักษณ์ ศรียณา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1
นางสาววัลลา เรือนไชยวงศ์	สำนักพัฒนานักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นางอัจฉราภรณ์ ตั้งอุทัยสุข	สำนักพัฒนานักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นางสาวอรอนงค์ อุทราเวสารัช	สำนักพัฒนานักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะบรรณาธิการกิจ

นายทินกร พูลพุ่ม

ว่าที่ร้อยตรีอนุชาติ จูวัตร

นางรินทิพย์ วารี

นางสาวอรอนงค์ อุทธารเวสารัช

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สงขลา เขต 2

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครพนม เขต 1

สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพประกอบ

นายทศพล พูลพุ่ม

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ปทุมธานี เขต 2

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยใช้กระบวนการ จัดการเรียน การสอนอย่างหลากหลาย ทั้งยังส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนิน กิจกรรมสถานักเรียน เพื่อเตรียมนักเรียนให้เป็นพลเมืองที่ดี เข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

การดำเนินงานของสถานักเรียนให้มีความเข้มแข็ง ผู้ปฏิบัติต้องมีความเข้าใจหลักการพื้นฐาน วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดกิจกรรมสถานักเรียน มีความรู้และทักษะ ในการปฏิบัติงานตลอดจนเห็นคุณค่าของกิจกรรมสถานักเรียน ของบุคลากรทุกฝ่าย เอกสารสถานักเรียน หลักการและ แนวทางในการดำเนินงานสถานักเรียนเล่มนี้ เป็นเอกสาร ที่เป็นแนวทางพัฒนาสถานักเรียนให้เข้มแข็ง อันจะส่งผล ต่อคุณภาพของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารเล่มนี้ จะเอื้อประโยชน์ให้แก่โรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา สถานักเรียนให้เข้มแข็งต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

